

راهکارهای برون رفت از آسیب های پیش رو در جهت شکل گیری جامعه تربیتی مهدوی محور

. *ریابه اسقایی*، زینب گیلان

چکیده:

یکی از مهمترین و. اعتقاد به یک منجی، ازدیرباز درمیان جوامع مختلف وجود داشته است اهمیت این. اصلی ترین عقاید شیعیان اعتقاد به امام دوازدهم حضرت مهدی عج است اعتقاد و انتظارایشان برکسی پوشیده نیست

، اما این اعتقاد از جایگاه اصلی خود فاصله یافته و دچار آسیب و انحرافات فراوانی همچون آسیب در سطح خواص و مربیان جامعه، آسیب درحوزه فردی و اجتماعی، فقدان مهدی با روش توصیفی، پژوهش حاضر. شده است... باوری، فرهنگ انتظار در خانواده و-، تحلیلی به ارائه راهکارهایی از جمله؛ بررسی علمی و تدوین و تنظیم نظام تربیت مهدوی شناساندن اند، برگزاری کنفرانس و همایش ها در سطح جامعه، اصلاح نگرش فلسفی جامعه تبادل ادیان و برگزاری گفتمان های بین، یسه و خواسته های آن حضرت به منتظران واقعی. پرداخته است، المللی با هدف رهبری وهدایت جامعه به دست شیعه

. تربیت، مهدویت، تربیت مهدوی، آسیب شناسی، راهکار: واژه گان کلیدی

مقدمه:

از جمله اعتقادات مذهبی که ازجایگاه ویژه ای در تفکر شیعه برخوردار، اعتقاد به مهدویت و از. باور و اعتقاد مسلمانان به منجی موعود در بین همه ادیان مورد پذیرش است. است اما مکتب شیعه که منسوب. اعتقاد به امام دوازدهم است، اعتقادات راسخ مسلمانان شیعه دیگران را به امام و مقتدای خود، زمانی موفق خواهد شد، به حضرت مهدی عجل الله است که همان مهدی موعود است دعوت نماید، که افکار و اصول آن حضرت را تبلیغ و ترویج نماید که یک تصویر جامع و معقول از آن مرد، و تنها در صورتی می تواند دیگران را جذب نماید. دقت و توجه به بُعد آثار تربیتی، و برای محقق شدن این هدف. الهی به دیگران ارائه دهد منجی موعود بسیار تاثیر گذار است

دچار آسیب، اما متأسفانه این اعتقاد و معارف مهدویت با فاصله گرفتن از مسیر اصلی خود و جامعه، که باید با شناخت این آسیب ها و ارائه راهکارهایی. های فراوانی شده است راهکارهای برون رفت از آسیب « با بررسی، در این مقاله برآن هستیم. را از آن مصون داشت های پیش رو در جهت شکل گیری جامعه تربیتی مهدوی محور» به این پرسشها پاسخ دهیم در زمینه مهدویت در سطح کلان و کلیدی و خواص جامعه چه موانع و آسیب های تربیتی، که ی وجود دارد؟

نقش خانواده در تربیت مهدوی فرد و جامعه به چه میزان است؟

نقش مربیان و مبلغین و فعالان و رسانه در عرصه تربیت برای شناساندن الگوهای تربیت مهدوی در نسل امروز به چه اندازه است ؟

برای الگو سازی صحیح در موضوع تربیت مهدوی چه راهکارهایی وجود دارد ؟

ما به عنوان عاشقان و منتظران حضرت باید با خود سازی و بالا بردن اطلاعات خود در زمینه و با کمک گرفتن از . مهدویت و انتظار به تربیت نسلی پویا و فعال در این زمینه پردازیم متخصصین و صاحب نظران در این حوزه سعی در کم کردن هرچه بیشتر این آسیب ها در جهت شکل گیری جامعه تربیتی مهدوی محور پردازیم

با توجه به اینکه مقالات فراوانی در زمینه مهدویت و آسیب های موجود در این زمینه نوشته به عنوان نمونه مقاله، شده است

نوشته معصومه زینب نقوی ونفیسه ایران پور *آسیب شناسی مهدویت در دوران معاصر* رفتار و اجتماع را شناسایی و بررسی کرده است ،که برخی از آسیب های حوزه اعتقاد

نوشته محمد احسانی که به اثبات نیاز *زمینه سازی تربیتی مهدویت* و مقاله دیگر با عنوان خانواده و حکومت ،جامعه امروز به مهدویت و دستیابی به وظایف تربیتی در سه گروه فرد .نسبت به زمینه سازی ظهور مهدی عجل الله نوشته شده است

اما مقاله ای مستقل تحت عنوان راهکارهای برون رفت از آسیب های پیش رو در جهت شکل مقاله ای تحت ا، از این رو وظیفه خود دانستیم .گیری جامعه تربیتی مهدوی محور نیافتیم و اطلاعات لازم در مورد تربیت مهدوی و آسیب های موجود در این زمینه عنوان بنویسیم .نه و راهکارهای آن در اختیار مشتاقان آن حضرت قرار دهیم

مفهوم شناسی-۱

۱-۱. مفهوم تربیت

فراهم نمودن زمینه رفتار و گفتار :بهترین تعریف تربیت از نظر پژوهشگران عبارت است از برای پرورش استعداد ها ، و ایجاد شرایط و عوامل موثر در تمامی مراحل وجودی ،مناسب و هماهنگی و هدایت وی به . که مورد تربیت قرار گرفته است، ی جسمانی و روانی انسانی ص ، اسلام و تعلیم و تربیت) . سوی هدف و کمال مطلوب که به طور تدریجی حاصل می گردد (۱۴).

برای شکوفا ،بر طرف کردن موانع وبه وجود آوردن مقتضیات « : تربیت یعنی ،به بیانی دیگر . (۲۴. ص، سیری در تربیت اسلامی).«شدن استعداد های انسان به سوی کمال مطلق

۲-۱. مفهوم مهدویت واعتقاد به آن

اعتقاد به مهدویت یعنی ، ایمان و معرفت داشتن به حضرت مهدی عجل الله و احساس کردن وجود و حضور ایشان است ؛ به گونه ای که اطاعت نمودن از ایشان را برخورد واجب دانسته و آن حضرت را ، علت توفیق الهی و راه رسیدن به شناخت و نزدیک شدن به خدا بدانیم . و با عنایت به راهنمایی ها و فعالیت های آن حضرت و علمای دین ، در جهت رهبری و رشد فرد ی و اجتماعی خویش براساس مبانی و دستورات اسلام بکوشیم . (معالم المدرستین، ترجمه : محمدجواد کرمی ، ج۱، ص ۵۳۱ ، ۵۵۷ و ۵۸۰) .

۳-۱. مفهوم آسیب شناسی

آسیب از جمله عواملی است که باعث ایجاد ناسازگاری، اختلال و ناهنجاری در پدیده ها می شود. و آسیب شناسی به معنای دگر شناسی اختلالات معنایی و مصداقی بحث است. که این اختلالات احتمال دارد به دلیل ناکارآمدی، یا ضعیف بودن روش هایی که پیام یا محتوای پیام را می رساند، به وجود آید. برخی از این عوامل مثل ضعف در محتوا، به طور مستقیم در به وجود آمدن اختلال ها موثر است. و یا بر اثر عامل غیر مستقیم رخ داده باشد. به هم بین منظور باید هم اختلالات، و هم دلیل به وجود آمدن آنها شناسایی شود. که به مجموع این ها آسیب شناسی می گویند.

مفهوم آسیب شناسی از علوم زیستی برگرفته شده است. و به هر نوع مطالعه و بررسی عوامل و علل ناهنجاری ها، بیماری ها و راههای درمان آنها گفته می شود. گستره این مفهوم وسیع است. (بهشتی، محمد، ادیان و مهدویت یا بررسی شخصیت جهانی مهدی موعود، بی جا، بی نا، 1361).

۴-۱. مفهوم آسیب شناسی مهدویت

در زمینه مباحث علوم اجتماعی به ویژه مهدویت، این واژه به معنای بررسی وضعیت انتظار، منجی، انحرافات موجود در این باره و یافتن راهکارهایی برای رویارویی با آن می باشد. (راسخون، بررسی جامعه شناختی آسیب های سیاسی اجتماعی فرهنگ انتظار).

هرگاه آموزه های مهدوی در دین به طرز صحیح درک، یا به صورت نادرست به دیگران القا شود، باعث به وجود آمدن آسیب فراوان در این زمینه می شود.

به عبارت دیگر: منظور از آسیب شناسی مهدویت، این است، که کج فهمی ها و بد اندیشی هایی در این راستا صورت گرفته، و بهتر است مورد بازبینی قرار گیرد، تا دیدگاه درست مهدوی به دور از هرگونه آسیب و اختلال معنایی و مصداقی یاد شده، شناسایی شود. (مجله انتظار انتظار موعود، شماره 11 و 12).

۲- شناخت موانع و آسیب ها

۱-۲. آسیب شناسی در موضوعات کلان

الف) فقدان نظام تربیت مهدوی: با توجه به اینکه در تاریخ شیعه آیات و روایات تربیتی تأثیرگذار بسیار داریم. اما هنوز نتوانسته ایم آنها را در ساختار نظام تربیتی منسجم، برای استفاده قشرهای مختلف اعم از نوجوانان، جوانان، خانواده، مدارس و دانشگاه ها، رسانه و... در محیط جامعه ارائه نماییم. باید به این نکته اشاره نماییم، که مقصود ما از نظام تربیت، این نیست که چند آیه و روایت را در کنار هم قرار دهیم، بلکه این کار، مانند تجسس در علوم و آموزه هایی است که مملو از سنگ و آهن است؛ که با تلاش های فراوان و شبانه روزی متخصصان و صاحب نظران علوم دینی و تحمل مشقت ها و سختی ها و ارتباط برقرار نمودن بین امر تربیت و سیاست، اقتصاد، خانواده و... بدست می آید. (گامی به سوی نظریه پردازی در تعلیم و تربیت اسلامی، ص 14).

یکی از ضعف های بارز و آشکار در این عرصه، عدم هماهنگی بین امر تربیت دینی و مهدوی، با نظام اداری و اقتصادی و رسانه ای و کوتاهی اندیشمندان و متخصصان و عالمان در تدوین

جامع و یکپارچه نظام تربیتی و مهدوی است. با وجود اینکه کتابهای فراوانی در این راستا نوشته و همایش و گفتمان های متعددی ترتیب داده شده است. گاهی سطحی انگاشتن کارها، موازی کاریها، توجه به توصیف کردن به جای تبیین کردن، همراه و متحد نبودن متخصصان و نویسندگان برای عرضه نظام هماهنگ و یکپارچه تربیتی، مانع از شکل گیری نظام تربیت مهدوی برای استفاده و نیاز فرد و جامعه شده است. (دکترین مهدویت، ص ۶۳ و ۶۴، تاریخ ما بعد الظهور، ص ۹۴).

(ب) نبود نظریه پردازی در موضوعات تربیتی مهدوی :

در تاریخ شیعه از مباحث مهدویت، برای نظریه دادن در موضوع دولت و حکومت و از مباحث فقهی، برای شرایط و خصوصیات که حاکمان و دولت مردان در عصر غیبت باید دارا باشند، استفاده کرده اند. فقیهان و عالمان دینی مبحث مهدویت را به عنوان یک موضوع مهم و اساسی مورد گفتگو قرار داده اند.

اما جای تاسف دارد که موضوع مهدویت، فقط از ناحیه دولت و حکومت، و آن هم در دوران غیبت مورد توجه قرار گرفته، و از ناحیه های دیگر کمتر مورد توجه و عنایت بوده است. و این در حالی است که موضوع مهدویت نه تنها از ناحیه حکومت مورد نیاز است، بلکه به عنوان یک اصل تربیتی در عرصه های علوم تجربی، سیاسی، اقتصادی و... هم مورد نیاز است. و از آن برای اداره و مدیریت جامعه در زمینه اقتصادی، واز بین بردن فقر، و قانونمند کردن و پذیرفتن قانون در جامعه و انسان سازی و انسان شناسی می توان استفاده کرد.

در باورهای اسلامی، انتظار و اعتقاد به ظهور امام زمان عجل الله، سازمان دهنده همه این موارد است. بدین منظور مهدویت به عنوان قلب تپنده اندیشه ناب اسلامی باید در تمامی مراحل زندگی بشر حاکم باشد، نه اینکه مهدویت در حاشیه زندگی قرار گیرد. (دکترین مهدویت، ص 63 و ؛ تاریخ ما بعد الظهور، ص 94).

۲-۲. آسیب شناسی در مفاهیم کلیدی

از آسیب های مهم در جوامع دینی و فرهنگ مهدوی ما مسلمانان، این است که به مباحث مهدوی به صورت یک بحث جامع و یکپارچه نگاه نمی کنیم، بلکه دید ما به صورت افراط و تفریط است، و این یک اصل و قاعده مهم است که وقتی انسان، نگرش یک جانبه نسبت به فهم دین داشته باشد، علاوه بر افراط و تفریط در مفاهیم روایات، دچار تحلیل نابجا و تفسیر ر به رای هم می شود. (نگاه تحلیلی به زندگی امام عصر عجل الله، ص 34).

انحراف از فلسفه مفهوم مهدویت: مثل غیبت و انتظار ظهور آن حضرت، سبب به وجود آمدن انتظار غلط و کوتاهی در انجام وظیفه یک فرد منتظر می شود. و جامعه را به سمت بی نشاطی، دل مردگی و انزوای طلبی می کشاند. که هیچ هدف و انگیزه ای، برای فراهم کردن زمینه قیام و ظهور حضرت مهدی عجل الله ندارد. و این یک اصل و قاعده مهم است، که وقتی انسان با نگرش تک بعدی به سراغ فهم دین برود، علاوه بر افراط و تفریط ها، مرتکب تاویل و تفسیر به رای به صورت ناحق، و بی مورد و تحلیل ناصحیح از مفهوم روایات می شود. (نگاهی تحلیلی به زندگانی امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف، ص 34).

گمراه شدن از مفهوم اصلی مهدویت؛ همچون انتظار و غیبت باعث به وجود آمدن انتظار

ویران کننده و جدی نگرفتن اجرای مسولیت می شود. و جوامع را به سوی، افسردگی، بی رغبتی، و گوشه گیری و بی انگیزگی جهت ایجاد زمینه نهضت امام مهدی (عج) سوق می دهد. (انتظار، باید ها و نباید ها، پیش گفتار).

ترسیم کردن چهره خشن و تاریک به همراه خشونت و جنگ و خونریزی، از قیام حضرت مهدی عجل الله، نگاه سطحی و خرافی به مهدویت، مشخص کردن وقت ظهور، معرفی نادرست علائم ظهور و تطبیق دادن آن بر مصادیق، ادعای دروغین ملاقات با آن حضرت و افزایش مدعیان دروغین و... همه اینها ناشی از نگاه تک بعدی به مهدویت و آشنا نبودن به اهداف فرهنگی و تربیتی قیام حضرت مهدی عجل الله است (نگین آفرینش، ص 231).

۳-۲. آسیب شناسی در سطح خواص و مربیان جامعه

از عوامل مهمی که باعث ایجاد ایستایی و عقب افتادگی در زمینه تربیت مهدوی شده است، خود را به غفلت زدن، سستی و نبود شناخت درست است. به طریقی که یک عده ای شناخت دارند. اما یا غافلند، و یا خود را به تغافل و نفهمیدن می زنند. و در این هنگام، باید یک راهکار تربیتی سازنده و مفید برای حل مشکلات آنان ارائه داد. و عده ای هم شناخت و معرفت صحیح نسبت به امر تربیتی مهدوی ندارند. و به امور مادی و زرق و برق دنیایی دل بسته اند؛ این گونه افراد اگر به شناخت صحیح دست یابند و بدانند که تنها راه نجات و خلاصی آنان از مهلکه ها و آسیب ها، اصلاح رابطه با خدا، با خود و با دیگران است. با افزایش امید در وجودشان به سمت خود سازی بر می آیند، و از آثار ارزشمند تربیت مهدوی بهرمنند خواهند شد. اما یک سوال اینجا مطرح می شود که وظیفه تربیت این گروه ها بر عهده کیست؟ و جواب روشن است که برعهده سیاست گزاران و عالمان و مربیان تربیتی جامعه است. اما جای تاسف دارد که در افرادی که مورد تربیت قرار گرفته اند، ضعف و نقصی مشاهده می گردد. که مانع از ایجاد رویش آثار اعتقادی و تربیتی مهدوی در آنان می شود. از جمله این آسیب ها: عدم برنامه ریزی صحیح و بیان نامناسب، نداشتن تدبیر، عدم نیازسنجی و شناخت درست از متربیان، که همه اینها از عدم لیاقت و شایستگی سیاست گزاران و عالمان امور تربیتی است. در چند سال گذشته، استقبال مردم به خصوص قشر جوان به فرهنگ مهدویت و انتظار بیشتر شده است و سعی در شناخت هر چه بیشتر مهدویت و اشتیاق آنان به این موضوع شده است. البته نمی توان انکار کرد که دغدغه متولیان تربیتی در ایجاد شوق در مردم موثر بوده است. ولی جامعه ما از آثار مستند و بیان درست همراه با استدلال، که به زبان روز نوشته شده باشد و بتواند به نیازها و دغدغه های علاقمندان به فرهنگ مهدویت پاسخ دهد محروم است (انتظار، باید و نباید ها، پیش گفتار).

تغییر هدف و روش:

تغییر هدف و روش عده ای از کارگزاران و دست اندرکاران امر تربیت، در انجام وظیفه خود، یکی از نقص های این گروه است. به جای اینکه هدفشان از انتقال علم و معرفت، الهی باشد اما سخنرانی ها، تبلیغ و موعظه، نوشتن کتاب و مقاله، برگزاری کنفرانس و... در بعد مادی خلاصه می شود. و علم و عملشان خالصانه به مخاطب عرضه نمی شود. برای همین نتیجه مطلوبی به همراه ندارد. (گامی به سوی نظریه پردازی در تعلیم و تربیت اسلامی، ص 90).

اثرات تربیتی بدست آمده در زمینه انسان سازی و جامعه سازی در دوران غیبت ، و عصرانتظار و زمان ظهور و بعد از آن ، بر این مطلب دلالت می کند .

حال که این نظریه اعتقاد به مهدویت در افراد و اجتماع تاثیر بسزایی دارد باید با عزمی راسخ در جهت پیشرفت و تقویت این عقیده قدم برداریم ، در راستای این هدف ، با اراده ای قوی به سامان دهی تربیت دینی و مهدوی بپردازیم . برای عمق بخشیدن آن در اجتماع انجام اقداماتی ضروری می باشد .

جهت اثبات و تبلیغ این باور تربیتی به ارائه راهکار هایی در این زمینه می پردازیم :

۱-۴. مطالعات علمی و نگارش نظام تربیتی اسلامی و پس از آن تالیف نظام تربیت مهدوی .

باید با نظامی فراگیر و مفید به ارائه نظریه ، نقد و گفتگو، پژوهش، اظهارنظرهای عمیق در زمینه مباحث اعتقادی ، به تقویت علمی مسائل بین مذاهب بپردازیم . تا جایی که آن را مانند موضوعات علمی دیگر همچون علم تاویل شناسی ، تکثر گرایی ، تجددگرایی و.... به چالش بکشانیم . و از جوانب مختلف آن را بررسی نماییم .

یعنی موضوع مهدویت را از مهجوریت خارج نموده ، وبا پژوهش های علمی در بطن زندگی وارد کرده و تلاش نمود که عقیده مهدویت در زندگی افراد اثر گذارد و آنان را با آموزگار عصرشان امام زمان (عج) متصل نماید .

مانند عقیده لیبرالیسم یا سوسیالیسم که در بخشی از روزگار به گونه ای بر فرهنگ دنیا تاثیر می گذارد . بیشتر بخش های فرهنگی مانند؛ داستانها، سریالها، آثار ادبی و هنری ، روابط بین کشورها ، مبارزات سیاسی و دیگر عرصه های فرهنگی - تربیتی ، با این اندیشه ها عجیه ن شد . (دکترین مهدویت ، ص 145، 146).

ما هم با کوشش و تدبیر در این زمینه ، باکنار گذاشتن سخنان کلیشه ای و حاشیه ای و ژرف اندیشی و بیان گویا ، رفتار و کردار انسانها و جامعه را نه در مباحث مهدویت و اعتقاد به آن ، بلکه بر پایه این اعتقاد و در جهت تربیت مهدوی سامان بخشیم .

۲-۴. تغییر دیدگاه فلسفی اجتماعی در این زمینه

یعنی ما نگاه جامعه خود را نسبت به مهدویت ، در حیطه اثرگذاری تربیتی اصلاح کنیم .

لذا با بیان توصیفات و تعاریف آن امام همام، زمینه دگرگونی و تغییر در اعمال ، رفتار و کردار منتظران را برای کسب فیوضات ایجاد کنیم ، تا از شخصیت و امتیازات حضرت حجة برای مهدی باوران و مهدی یاوران الگوی کامل معرفی نماییم .

۳-۴. برگزار کردن کنفرانس و همایش مفید

جهت پردازش نظریه و تدوین اصول تعلیم و تربیت مهدوی برگزاری کنفرانس ها و همایش ها ضروری است . باید با استفاده از دانش روش شناسی، به شناخت روش تربیت دینی و مهدوی پرداخت .

ضرورت پرداختن به فلسفه تربیت مهدوی اقتضاء دارد ، که در زمینه مقاصد کلی و جزئی تربیت مهدوی ، بایدها و نبایدهای موضوعات تربیتی امروزی ، اولویت بندی های تربیتی ، مبانی

و اصول تربیت مهدوی که باید درباره آن ، بحث و گفت گو شود . و استخدام این علوم در این باره ، بر اساس یافته‌های قرآن و روایات مفید فایده خواهد بود . که سزاوار است ، خبرگان فکری و تربیتی جامعه در این زمینه ، با ایجاد نظام تربیت مهدوی و با استفاده از دانسته های حاصل شده پس از گذشتن از سومین راهکار و اصلاح دیدگاه فلسفی خویش ؟، به تربیت جامعه پرداخته و فرد را به سوی تغییر و هدایت و رشد مهدوی راهنمایی کرده و در شکل یافتن و رشد منتظران شریک باشند .

البته کم نداریم از این دست همایش‌ها و جلسات و کنفرانس ها در راستای راهکار سوم ، ولی اینکه تا چه اندازه در تربیت مهدوی تاثیر گذار بوده است؟!

- تلاش علمی قابل توجهی درمورد زندگی ائمه علیهم السلام انجام نشده است .

۴-۴. شناخت اندیشه ها ، خواسته‌ها و آرمان های ائمه علیهم السلام .

همانطور که در تحلیل و تبیین زوایای مختلف فکری و بینشی تاریخ ، زندگی افرادی مثل افلاطون و ارسطو و... سعی شده ، درتاریخ زندگی امامان و همچنین امام عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف هم کار شود . و درزمینه شناخت اندیشه ها ، مقاصد واهداف معصومین علیهم السلام پیشرفت قابل توجهی به دست آید .

و درزمینه شناخت اندیشه ها ، مقاصد واهداف معصومین علیهم السلام پیشرفت قابل توجهی به دست آید .

از این رو، توصیه می شود که به شکل تخصصی ، به دور از کلی نویسی و ساده انگاری ، شخصیت هرکدام از ائمه ، مخصوصا امام دوازدهم(عج) ، با توجه به زمان زندگانی آنها و عصر حال ، به صورت منطقی- جمعی حل شود .

همچنین کرسی هایی جهت رواج فرهنگ کردار، رفتار و تربیت هر کدام از ائمه ، در مورد افکارو نظرشان ، درحوزه ها و دانشگاه ها برپا شود . ازجمله ؛ برای رواج فرهنگ مهدویت ، برپایی کرسی های مهدی شناسی در حوزه و دانشگاه ضروری است .

همانطور که مباحث فقهی مانند طهارت ، حد شستشو با آب قلیل ، میزان آب کر و...، در حوزه ها مورد بحث و گفتگو قرار می گیرد . هماطور هم ضروری است برای ارتقای مهدویت در حوزه ها و دانشگاه ها بحث های فرهنگی و اجتهادی به صورت نظری و تخصصی انجام گیرد . (همان ، ص ۱۴۷، ۱۴۹ و ۱۵۰).

- بر اساس یک پیش بینی ، در آینده رهبری و هدایت جهان ، بدست کشورهایی می باشد که ایده آل ترین تعبیر و تفسیر را از وقوع تحولاتی که در جهان رخ می دهد ، داشته باشند .

این چنین کشورهایی که فکر و اندیشه بالایی که دارند ، قادر خواهند بود رهبری فرهنگی دیگر جوامع را در اختیار بگیرند . به عبارت دیگر، هر صاحب اعتقاد و قدرتی که توانایی بالایی در هدایت فکری دیگران داشته باشد ، می تواند با القاء ایدئولوژی خود هدایت فکری و فرهنگی دیگران را دارا شود . (اصول و روابط بین الملل ، ص ۸۸).

ازهمین رو:

لذا با التفات به اینکه ایران، کشوری هست که اکثر مردم آن اعتقاد به مکتب شیعه دارند، مکتبی که علاوه بر اندیشه ها و ظرفیتهای فرهنگی و تربیتی والا، اندیشه مهدویت را نیز داراست.

- تفکر و عقیده فراگیری که افزون بر بیان راهکار و برنامه و درس های تربیتی، ترسیمی نیکو، روشن، باب میل و واقعی از آینده انسان ها و تحولات جهانی و تغییرات در آن می کوشد.
- همچنین این باور و اندیشه یک اعتقاد مشترک بین ادیان گوناگون است.

۴-۵. گفتمان ادیان درباره خصوصیات جامعه آرمانی

با توجه به راهکار های پیشین پیشنهاد اجرای گفت وگوهای جهانی، درمورد خصوصیات جامعه ایده آل، ناجی وعده داده شده و راهنمایی او، دیدگاه های مذاهب و مشترکاتشان و نتیجه آن در زمینه تربیت افراد و اجتماع و... گفتمان شود، و با عنایت به گنجایش بالای تربیتی حاضر در عقیده به منجی در بین شیعه، به طور غیر مستقیم با اثبات عقلی آن در اجتماع جهانی و تلاش برای مقبولیت این دیدگاه و رشد دینی افراد و ایجاد شرایط لازم بر پایه این نظریه که رهبری فرهنگی و تربیتی و هدایت افکار جامعه در اختیار شیعه باشد.

جای تاسف و تعجب است که آراء افرادی چون فوکویاما، هانتینگتون، تافلر، آلوین و... در زمینه جهانی مورد توجه باشد، اما باور و اندیشه ای مانند اعتقاد به منجی و مهدویت که موضوع مشترکی میان ادیان و مکاتب است، به عنوان یک تئوری تربیتی جهانی، باور مهدویت و اعتقاد به منجی همچنان غریب باشد.

نتیجه گیری:

با بررسی های انجام شده در زمینه آسیب ها و راهکارهای موجود در زمینه مهدویت و تربیت مهدوی می یابیم:

۱- تربیت عبارت از؛ انتخاب رفتار و گفتار مناسب و به وجود آوردن شرایط خاص برای پرورش استعداد های جسمی و روانی انسان و هدایت به سوی کمال مطلوب و یکی از راههای آن، اعتقاد به مهدویت ایمان و معرفت داشتن به وجود حضرت مهدی عجل الله و اطاعت از دستورات ایشان، برای قرار گرفتن در مسیر هدایت فردی و اجتماعی می باشد.

۲- آسیب از جمله عواملی است، که باعث ایجاد ناسازگاری و اختلال در پدیده ها می شود. و منظور از آسیب شناسی مهدویت؛ این است که کج فهمی ها و بداندیشی هایی که در این زمینه صورت گرفته مورد بازبینی قرار گیرد. تا دیدگاه درست در زمینه مهدوی به دور از هرگونه آسیب اختلالی شناسایی شود.

۳- یکی از موارد آسیب در زمینه تربیت مهدوی در سطح کلان، هماهنگ نبودن نظام اداری و اقتصادی و رسانه ای و نبود متخصصان و عالمان دینی در تدوین جامع و یکپارچه نظام تربیتی و... است. و ضعف های آشکاری در این عرصه مشاهده می شود.

۴- در عصر غیبت فقها و علمای اسلام از موضوع مهدویت، فقط برای نظریه پردازی در حوزه دولت و حکومت استفاده می کردند، و از آن به عنوان یک اصل تربیتی در عرصه های علوم

تجربی ، سیاسی ، اقتصادی ، مدیریت جامعه ، از بین بردن فقر، انسان شناسی ، غافل بودند .

۵- از آفت های موجود در جوامع دینی و مهدوی ، افراط و تفریط ، ترسیم چهره خشن ، منحرف شدن از مفهوم اصیل مهدویت همراه با جنگ و خونریزی از قیام حضرت مهدی (عج) ، افزایش مدعیان دروغین و معرفی نادرست علائم ظهور و... همه ناشی از نگاه تک بعدی به مهدویت و انحراف از جایگاه با ارزش آن است .

۶- غفلت و تغافل، ضعف در قشر تربیتی اعم از مبلغان و مربیان بی عمل در عدم برنامه ریزی صحیح ، نداشتن تدبیر، عدم شناخت درست متربیان ، تغییر هدف و رویکرد بعضی عالمان تربیتی در انجام وظیفه ، از مهم ترین عوامل رکود و عقب ماندگی در عرصه تربیت مهدوی می باشند .

۷- از جمله آسیب های اجتماعی در زمینه تربیت مهدوی ، عملکرد و تلاش بی وقفه دشمنان است ، که از اهداف آنان تضعیف روحیه افراد متدین و تخریب اثر تربیتی از طریق تبلیغات و برنامه های رسانه ای برای از بین بردن باور مهدوی میان مردم است .

۸- خانواده به عنوان تاثیرگذارترین نهاد تربیتی اجتماعی ، بدون آشنایی و معرفت در زمینه مهدویت نمی تواند فرزندان پویا در زمینه اعتقاد و باور مهدوی تربیت نماید .

۹- از جمله راهکارهای موثر برای الگو سازی صحیح در موضوع تربیت مهدوی ، بررسی علمی و تدوین و تنظیم نظام تربیتی ، از طریق نظریه پردازی و گفتگو های موثر و برقراری همایش ها و کنفرانس ها ، انجام پژوهش های علمی ، اظهار نظر های عمیق درباره این آموزه های اعتقادی و اصلاح نگرش جامعه در معرفی شخصیت و امتیازات آن حضرت می باشد .

۱۰- در جهت شناخت اندیشه ها و خواسته های ائمه به صورت عقلانی و به دور از کلی نویسی و سهل انگاری ، برگزاری کرسی های آزاد اندیشی در حوزه ها و دانشگاه ها برای ترویج و اشاعه فرهنگ مهدوی لازم و ضروری می باشد .

همچنین ادیان مختلف از طریق نظریات و مشترکات خود با برگزاری گفتمان های جهانی ، در خصوص ویژگی های جامعه ایده آل مورد نظر موعود و منجی به تاثیر آن ، در تربیت جامعه مهدوی پردازند . و هدایت و رهبری افکار جامعه را در اختیار شیعه قرار دهند .

منابع

فهرست کتابهای عربی

۱. ابن فارس بن زکریا ، ابی الحسین احمد ، معجم مقاییس اللغة ، تحقیق : محمد عوض مرعب و فاطمه محمد اصلان ، دار احیاء التراث العربی ، بیروت ، ۱۴۲۲ ق .

۲. ابن منظور، لسان العرب ، دار احیاء التراث العربی ، بیروت ، ۱۴۰۸ ق .

۳. الطوسی ، ابی جعفر محمد بن الحسن ، الغیبة ، مؤسسه معارف اسلامی ، قم ، ۱۴۱۱ ق .

فهرست کتابهای فارسی

۴. امینی ، ابراهیم ، اسلام و تعلیم و تربیت ، انتشارات انجمن اولیا و مربیان ، تهران ، ۱۳۷۳.

۵. بالادستیان ، محمدامین ، حائری پور، محمدمهدی ، مهدی یوسفیان، نگین آفرینش (درسنامه دوره مقدماتی معارف مهدویت) ، بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود علیه السلام ، مرکز تخصصی امامت و مهدویت ، قم ، ۱۳۸۷.

۶. جمعی از نویسندگان ، نگین آفرینش ، بنیاد فرهنگی موعود ، تهران ، ۱۳۸۳.

۷. جمعی از نویسندگان ، نگاهی تحلیلی به زندگانی حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف ، دبیرخانه دائمی اجلاس دو سالانه بررسی ابعاد وجودی حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف ، تهران ، ۱۳۷۹.

۸. زرین کوب ، عبدالحسین ، تاریخ در ترازو ، مؤسسه انتشارات امیرکبیر، تهران ، ۱۳۸۶.

۹. شفیعی سروستانی ، ابراهیم ، انتظار، بایدها و نبایدها ، مؤسسه فرهنگی موعود و مرکز پژوهشهای اسلامی صدا و سیما ، تهران ، ۱۳۸۳.

۱۰. عسکری ، سیدمرتضی ، معالم المدرستین ، مترجم: محمدجواد کرمی ، انتشارات دانشکده اصول الدین ، قم ، ۱۳۷۹.

۱۱. نجم، نجمه ، آثار تربیتی اعتقاد به مهدویت ، حوزه علمیه قم ، مرکز تخصصی مهدویت ، ۱۳۹۶.

۱۲. ملکاوی ، فتحی حسن ، گامی به سوی نظریه پردازی در تعلیم و تربیت اسلامی ، مترجم : غلامرضا متقی فر و اسدالله طوسی ، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی ، قم ، ۱۳۸۰.

۱۳. موسوی گیلانی ، سید رضی ، دکتربین مهدویت ، بنیاد فرهنگی حضرت موعود ، تهران ، ۱۳۸۴.

• مقالات :

۱۵. باقری، خسرو ، آسیب شناسی تربیتی

۱۶. تقوی ، معصومه زینب ، ایران پور، نفیسه ، آسیب شناسی تربیت مهدوی در دوران معاصر، شماره ۲، ۱۳۹۹.

• سایت ها

<https://rasekhoon.net>

<https://hawzah.net>

